

Świat po apokalipsie

Janinie Hajduk-Niakowskiej

Lech M. Nijakowski

Świat po apokalipsie

Spółeczeństwo w świetle
postapokaliptycznych
tekstów kultury popularnej

Wydawnictwo Naukowe Scholar
Warszawa 2018

Recenzenci:

prof. dr hab. *Wojciech Burszta*

prof. dr hab. *Eugeniusz Wilk*

Redakcja i korekta: *Anna Łagodzka*

Projekt okładki: *Marta Kurczewska*

Ilustracja na okładce: Shawn Hempel (Fotolia)

Copyright © 2018 by Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa

ISBN 978-83-7383-925-0

Publikacja dofinansowana przez Instytut Socjologii
Uniwersytetu Warszawskiego

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Wiślana 8 (róg Browarnej), 00-317 Warszawa
tel./fax 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)

Druk i oprawa: Totem, Inowrocław

*Sto tysięcy żywo nieszczęśliwych tu ziemia pożera.
W sztuki darcia, krwią pluszcząc, pod zwaliskiem mieszkania,
W ogniochłannych głębiach bez wszelkiej nadziei, pomocy,
Dni oplakane kończą, w okrutnych mękach, w rozpacz.*

Wolter, *Poema o zapadnięciu Lizbony*

Wiedział bowiem to, czego nie wiedział ten radosny tłum i co można przeczytać w książkach, że bakcyl dżumy nigdy nie umiera i nie znika, że może przez dziesiątki lat pozostać uśpiony w meblach i bieliźnie, że czeka cierpliwie w pokojach, w piwnicach, w kufrach, w chustkach i w papierach, i że nadejdzie być może dzień, kiedy na nieszczęście ludzi i dla ich nauki dżuma obudzi swe szczury i pośle je, by umierały w szczęśliwym mieście.

A. Camus, *Dżuma*

Czy my jesteśmy skazani? Owszem, jeśli pozostaniemy ludźmi. Nie, jeśli przestaniemy nimi być. Jak, zapytacie? Nie mamy władzy nad naszymi ciałami, na zawsze są skazane na ludzkie słabości. Ale mamy władzę nad swoją duszą! Myślicie, że najstraszniejszą rzeczą w naszym nowym świecie jest promieniowanie albo chłód? Nie! To, co najstraszniejsze, tkwi w nas! Najstraszniejsza rzecz, która czyni człowieka człowiekiem, to dobro!

S. Łukianienko, *Atomowy sen*

Dzisiaj natomiast wielu spośród nich nie widziało niczego zdrożnego w kosztowaniu ludzkiego mięsa. Zagryzanie szczurzyny prażonymi karaluchami czy innymi robalami zabijało ludzkie odruchy skuteczniej niż indoktrynacja albo pranie mózgu.

R.J. Szmidt, *Otchłań*

Spis treści

Socjolog pod Kopułą Gromu, czyli kilka uwag wprowadzających	9
Kultura popularna i gatunki tekstów postapokaliptycznych	13
Między interpretacją a nadinterpretacją	30
Kulturowe źródła współczesnych wyobrażeń apokaliptycznych.	44
Apokalipsy – niekończąca się historia	54
Krótki przewodnik po postapokaliptycznych światach	62
Kilka słów o strukturze książki	83
Podziękowania	84
Rozdział 1. Alkohol w świecie postapokaliptycznym.	87
Świat się skończył, pijmy dalej	89
Apokalipsa, anomia, alkohol	94
Świat bez alkoholu	97
Popijawy egzystencjalne	99
Zakończenie	100
Rozdział 2. Teologia bomby atomowej	102
Świat postapokaliptyczny	103
Bóg, bomba, religia	109
Realistyczna fikcja zniszczenia	111
<i>Duck and Cover</i>	128
Groźne elektrownie atomowe	134
Zakończenie	140
Rozdział 3. Zwierzęta i ludzie po apokalipsie	143
Postapokalipsa bez zwierząt	144
Nie zapomnij nakarmić kota, czyli nic się nie zmieniło?	145
Nowe sąsiedztwo, czyli zmiany ról i układu sił	151
Nieoswojone bestie	154
Ewolucja i dewolucja	158
Zakończenie	163
Rozdział 4. Seksualność postapo	165
Seksualny eksces	167
Seks bez kulis	172

Ekonomia seksualnego deficytu	174
Kasacja płci	178
Uniwersalizm wartości	180
Zakończenie	184
Rozdział 5. Kobiety po apokalispie	186
Histeryczne Nowe Ewy	186
Postapokaliptyczna emancypacja	194
Zakończenie	201
Rozdział 6. O postapokaliptycznym duchu praw	203
Rozpad cywilizacji	205
Oazy starego porządku	217
Globalny reset	229
Nowy wspaniały świat	235
Postapokaliptyczna biopolityka	242
Postapo homo ludens	257
Zakończenie	261
Zakończenie. Objawienia kultury masowej	264
Społeczeństwo ryzyka	266
Postapokaliptyczne lekcje	270
Wizje Kasandry	284
Kilka słów na koniec	296
Aneks. Lista polskich stron fanów postapokalipsy	299
Bibliografia	303
I. Książki i artykuły	303
II. Beletrystyka (spoza próby celowej)	326
III. Dokumenty audiowizualne	327
IV. Filmografia (spoza próby celowej)	328
V. Materiał analiz	330
Książki	330
Filmy i anime	336
Komiksy	344
Gry	344
Strony, portale i blogi internetowe	345
Indeks nazwisk	346